

Проф. д-р Иван Анастасовски  
Проф. д-р Ленче Алексовска Величковска  
Проф. д-р Татјана Стојаноска Иванова  
Доц. д-р Лазар Нанев

## **СПОРТОТ ВО ОПШТЕСТВОТО СТАВОВИ И ПРЕДЛОЗИ**

Скопје 2013

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

796:316.323.6

СПОРТ во општеството : ставови и предлози / Иван Анастасовски ... [и др.]. - Скопје : Геостратешки институт Глобал  
Здружение за развојни иницијативи, 2013. - 148 стр. : илустр. ; 26 см.

Прилози на мак. и алб. јазик. - Библиографија: стр. 132-137. - Содржи и: Прилози

ISBN 978-608-65474-1-7

1. Анастасовски, Иван [автор]

а) Спорт и општество

COBISS.MK-ID 94687498

## Рецензија на

### „Спорт во општество, Ставови и предлози“

Од авторите: Проф д-р Иван Анастасовски, Проф. д-р Ленче Алексовска Величковска  
Проф. д-р Татјана Стојаноска Иванова, Доц. д-р Лазар Нанев

Монографијата „Спорт во општество, Ставови и предлози“ претставува оригинално и особено значајно дело со кое се збогатува стручната литература со истражувачки карактер што е исклучително ретка во Република Македонија. Се работи за апликативна студија, веројатно единствена од ваков вид кај нас во која авторите аргументирано но и илустрирано ни ги прикажуваат истражуваните аспекти поврзани со главната тема на нивниот труд: Спортот во општеството.

Монографијата содржи 130 страници текст, интересно дизајниран и лесно читлив. Треба да им се честита на авторите за начинот на елаборација и претставување на содржините што несомнено го отсликува заедничкиот именител што ги поврзува - секогаш се стремат она што го работат да биде прво од таков вид во државата, да е проткаено со креативност и оригиналност, мразат монотонија и сувопарност и секогаш настојуваат да не се изгуби од вид содржината што треба да биде претставена на читателот, но тоа да се направи на начин што ќе придонесе текстот да се прочита во еден здив, и што е уште поважно - апсолвираната содржина да му остане во подолготрајно сеќавање на читателот.

Впечатлива е и исцрпната библиографија која што е користена при подготовката на монографијата. Таа е содржана на 7 страници и може да се заклучи дека авторите ги консултирале релевантните извори од домашната и странската литература.

Авторите си зададе цел елаборирана накратко во трудот што е пред нас, и сметам дека несомнено успеале да ја остварат. Ова не ме зачудува познавајќи го нивниот темперамент и настојување да совладаат не така лесни предизвици што си ги поставуваат пред себе.

Монографијата обработува исклучително актуелна тема, чијашто општествена оправданост просто и да нема потреба посебно да се елаборира. Ме радува што авторите несебично придонесуваат за поширока промоција на можностите што ги нуди спортот како сврзно ткиво што поврзува луѓе со различни убедувања, идеи и цели. Во право се авторите кога укажуваат дека значајноста на спортот е поврзана со социјалните, цивилизациските и културните текови и дека тој добива се поголемо значење во секојдневното живеење. Тие велат: спортот е израз на едно општество, со сите негови форми и сите противречности што тоа во себе ги носи.

Посебно значење на делото му дава неговиот интердисциплинарен приод и анализа – социолошки, правни и економски аспекти. Авторите укажуваат дека фундаментот треба да биде социологијата на спортот, етиката и моралот, а да се одбегнуваат негативните влијанија како што се корупцијата, нестручност во спортскиот менаџмент, спортското обложување, местеење на натпреварите како и своевиден елитизам во спортот, кои сериозно го загрозуваат поимањето на спортот и го намалуваат неговото значење.

Во делото се укажува на значењето што спортот го има врз младите и образованието поради можностите што тој ги нуди: творечка експерсија, потреба за игра, фер плеј, но и афирмација, доминација, групна идентификација и колективна комуникација. Овие социолошки аспекти на спортот треба да бидат нагласени. Посебно е интересно поглавјето што се однесува на влијанието на спортот врз развојот на личноста и широките можности за воспитување, правилни навики и умевање кои ги детерминираат карактеристиките на мотивацијата, волјата и цртите на карактерот.

Авторите посебно внимание посветуваат на состојбата за спортот и спортските организации во Република Македонија и доаѓаат до заклучок дека спортот е нормативно покриен во Република Македонија (иако имаат мала резерва за квалитетот на дел од решенијата) и, воедно, укажуваат дека подобрување на состојбата е можна со омасовување односно подигање на желбата кај нашите граѓани за спортот и неговата организираност, работа со нови, млади таленти кои ќе може да се афирмираат преку спортот, но и да му помогнат за негово подобро функционирање, континуирана едукација и коедукција на стручни кадри кои се дел од спортот и неговиот систем во Република Македонија, перманентно организирање на дебати и конференција за спортот и спортските организации како и активна работа на сите нивоа (социјални, етнички, полови и сл.). Во овој контекст внимание заслужува и волонтаризмот во областа на спортот, којшто во

Република Македонија сеуште е во зародиш и, според авторите, заслужува да му се посвети соодветно внимание и во нормативна, и во академска но и во техничко-административна смисла.

Анализирајќи ја економската вредност на спортот, авторите укажуваат дека на спортот треба да се гледа како на средство за јакнење на производниот капацитет на заедницата, стимулатор на локалната економија и како на средство за подобрување на имиџот пред странските инвеститори и туристи. Тие се реални кога посебно го акцентираат негативното влијание на корупцијата во спортот која не му прави услуга, туку му нанесува ненадоместлива штета на спортот. Во овој контекст вреди да се спомене она што авторите во трудот го подразбираат под „морална автономија“ однос принципите на толеранцијата, хуманоста и почитта кои треба да се проткаат низ спортските активности.

Дел од монографијата што мене посебно ми го привлече вниманието е застапеност на жените во спортот и во спортските организации. Забележлива е застапеност на жените во спортските активности, но многу е мало нивното учество во спортските организации. Не би сакала да звучам феминистички, но можеби токму во овој факт лежи причината за состојбата во која се наоѓаат спортските организации во нашата држава. Воедно, им благодарам на авторите што го демистифицираа убедувањето дека жените се лоши возачи.

Во трудот аргументирано е елабориран и аспектот поврзан за спортската дипломатија. Не е тајна дека државата станува препознатлива и добива на „специфична тежина“ во случај на врвни спортски резултати на меѓународни натпревари. Неодминлива е карактеристиката на спортот да обединува и да биде успешна алатка во служба на мирот.

Но авторите немаше да останат доследни на своите замисли и поставени цели ако елаборацијата останеше непоткрепена со апликативен дел – анкетање на граѓаните за спортот и спортските организации во Република Македонија. Анкетирани се 413 испитаници притоа водејќи грижа тие да бидат жители како на единици на локална самоуправа со чист етнички состав, така и на единици на локална самоуправа со мешан етнички состав; припадници на урбани но и на рурални средини како и нивна соодветна полова застапеност. Резултатите до кои се дојде по спроведената анкета го покажуваат следново: без оглед на етничката припадност односно урбана или рурална средина, поголем дел од испитаниците се занимаваат со спорт и спортски активности, повеќе мажи одошто жени се занимаваат со спортски активности, но сите изразуваат незадоволство од начинот на кој се организирани спортот и спортските организации и сметаат дека државата недоволно се грижи за овие аспекти истакнувајќи дека самите спортски работници не се во состојба да ја подобрат состојбата со спортот и спортските организации. Мал е процентот на испитаници кои се докрај свесни за нормативните рамки на спортот и спортските организации но сепак сметаат дека квалитетни закони може само да придонесат за подобрување на состојбата. Разидување во ставовите во зависност од етничката припадност е поврзано

со прашањето дали спортските федерации и спортските клубови функционираат и се организирани согласно позитивното законодавство. Притоа, се бележи голем процент на неинформираност, а можеби и незаинтересираност кај женската популација и кај албанската етничка заедница во однос на ова прашање. Радува што сите (без оглед на етникум, пол, средина од каде што доаѓаат или занимање што го имаат) се едногласни дека корупцијата е негативна појава што постои и треба да се искорени од спортот и спортските организации, а пред се од фудбалот. Изразена е доверба во кошаркарската федерација и во спортската дисциплина атлетика.

На самиот крај би истакнала дека и во ова дело, како и во претходните, авторите, како долгогодишни спортски работници и вљубеници во спортот, манифестираат авторска ерудиција и стручна експликативност, информатичност, систематичност и аналитичност. Силно верувам дека овој труд ќе има свои рефлексии кај одговорните лица и органи, но ќе има и едукативно дејство за големиот број спортисти и спортски работници, спортски организации и сојузи.

Познавајќи ја посветеноста на авторите на материјата поврзана со спортот, искрено се надевам дека ова дело ќе биде само едно во низата со кои тие ќе продолжат со натамошен научен и апликативен придонес на ова поле.

Со почит,

Скопје 04.10.2013

Рецензент:

Проф.д-р Гордана Лажетик - Бужаровска

## ПРЕДГОВОР

### Целта на делото

Во Република Македонија постои основа за институционално решавања на спортот и спортските организации (федерации, клубови и здруженија), сузбивање на коруптивните активности во спортот, решавање на пороблемот со кадровскиот потенцијал и организациската поставеност на спортот, негово законско и системско организирање како и воспоставување на нов менаџерски курс во спортот и спортските организации.

Прогресот на човекот и општеството се одвива мошне брзо и реално би било да се претпостави дека сите овие промени ќе донесат позитивности кај луѓето, односно човекот се повеќе ќе ги надминува своите слабости и ќе се трансформира во вистинско морално битие, кое во секое свое однесување ќе се води од принципите на

човечноста и етичноста.

Можеме со сигурност да кажеме дека интересот на спортот и спортските организации во Република Македонија е значително зголемен и му се дава се поголемо значење на истиот. Иако досегашниот институционален интерес не бил на потребно ниво, секогаш спортот и спортските организации како општествена дејност биле маргинаизирани за корист на некои други општествени области во кои државата гледала поголем интерес. Затоа во оваа пригода се истражуваат интересот на нашите граѓани за спортот и спортските организации без оглед на нивната верска, социјална, полова, образовна и друга припадност, за да се укаже на темелните начела во согласност со кои ќе може да се унапредат систематското истражување и анализа и да се предложи насочувачка типологија.

## Актуелност на темата

Актуелноста на проучувањето на спортот и спортските организации (федерации, клубови и здруженија), и активност во Република Македонија, произлегуваат од следново:

Општествената и научната детерминираност на истражуваната појава укажуваат на оправданоста, значењето и потребата од преземање сериозни мерки во правец на решавања на спортот и спортските организации, сузбивање на коруптивните активности во спортот, решавање на проблемот со кадровскиот потенцијал и организациската поставеност на спортот и спортските организации.

## Општествената оправданост на темата

Општествената оправданост на темата се состои во интересот на заедницата од зголемен интерес за спортот и спортските организации

(федерации, клубови и здруженија), особено кај младата популација, што би довело кон зголемување на бројот на граѓаните кои се повеќе ми се одаваат на коритење на спортот и поинаков однос кон спортските организации (федерации, клубови и здруженија) како одговор на сите негативни влјанија кои го имаат зафатено нашето општество. Имено, за едно цивилизирано општество какво што се стреми да стане Република Македонија, многу е значајно постојано да се унапредува и развива односот меѓу институциите на системот кои се надлежни во оваа област и самите граѓани. Тоа се постигнува со јакнење на довербата на граѓаните кон овие институции, од една страна и со поголема ефикасност на истите за развојот на спортот и на спортските организации (федерации, здруженија и клубови) во Република Македонија.

Темата претставува придонес во науката, бидејќи се потпира на достигнуања на современата наука, но во исто време е и апликативна студија која има за цел да го отвори патот на спортот и менаџирањето на спортските организации во едно



современо општество како што се стреми да биде нашето.

Но и да не заборавиме во последни неколку години нашиот колективен спорт (клубски или репрезентативен) бележи позначителни резултати. Сите тие резултати покрај бенефиции за нашето општество бараат и нов квалитет како во делот на менаџментот, така и во и нормативниот дел, со што драстично би се подобрил менаџерскиот курс на спортот и спортските организации во Република Македонија.

## ВОВЕД

За некои општества е карактеристично прекумерното верување во спортот и неговите функции, додека за другите, спортот е нешто секундарно и маргинализирано, а со самото и организираноста во спортот т.е спортските организации.

Прекумерното верување во спортот, во и од неговата митологизација, на него се гледа како на некој вид религија која треба да овозможи реализација на водечките идеали. Од една страна што повеќе практикување на спортот денес, во овие кризни времиња, значи, од друга страна, дека на спортот почнува да се гледа како способна формула за општествена мобилност (подвижност). Се мисли дека може да се направи споредба помеѓу магија, како верба на човекот во сопствената моќ, и спортот за кој се мисли дека може да биде во функција најпрво на индивидуалната, а потоа и општествената трансформација. Всушност, спортот е само слика и

одраз на одредено општество, и има улога за обновување на општеството.

Спортот е може да биде здрав само во услови кога кога општеството е стабилно, во спротивно се јавува криза со самото кризирање на општеството.

Ако општеството е наклонето на криминал и пороци, тие лесно ќе го најдат патот до спортот, кој во таков случај не може да биде имун на тие пороци. Затоа секоја реформа на спортот бара и предходна реформа на самото општество. За да се постигне тоа мораат да бидат откриени и предизвикувачите на тие болести од кои страда и самото општество.

Значајноста за истражување во спортот е евидентна, бидејќи таа им припаѓа на нашата цивилизација, и е составен дел на цивилизациските и културните текови. По курсот и развојот на спортот во различни општества, може да се констатира следново: "спортот не е под стаклено звоно, и всушност ја дели истата судбина со самото општество на кое му припаѓа и каде се манифестира

секојдневно“ (Анастасовски И., Стојаноска Т. 2010: 156-160)<sup>1</sup>.



Децидно кажано, спортот е израз на едно општество, со сите негови форми и сите негови противречности што ги носи. Спортот е подсистем, посебна област, сегмент во секое општество, што значи дека му припаѓа на глобалниот поредок и на пошироката општествена целина. Прашањата на културниот конфликт и меѓуетничка толеранција

<sup>1</sup> Анастасовски, И., Стојаноска Т. (2010). *Насилство, агесија и спорт*, Скопје: ФФК, Флексограф, стр. 151-160.

полека но сигурно се преселија во центарот на политичката и јавна дебата во мултиетничките Европски земји. Оваа посебно е пример за пооделни пост-конфликтни општества кои до неодамна страдаа од граѓанска војна или вооружен конфликт (Анастасовски И. Алексовска, В.Л. 2011)<sup>2</sup>

При проучувањето на односите и појавите во спортот и спортските организации, важно место завзема проучувањето на групите бидејќи целокупната човекова активност, во било која форма, се одвива низ групи или меѓу групи. Бидејќи општествените групи се едно од централните истражувања во општата социологија, па оттаму и во социологијата на спорт и физичко образование групите се едно од поважните подрачја за испитување

Сепак, самата област спорт, како едно од виталните подрачја на современиот човеков живот и

<sup>2</sup> Анастасовски, И., Алексовска, В.Л. (2011). Вредностите и границите на спортот базирани на социјални интервенции во пост-конфликтни општества, Дојран: *Стручно-научна дебата*, ФУСМ, стр...

## Ставови и Предлози

општествената заедница има релативна самостојност и законитостите на сопствениот развој, како свера од културата спортот добива на сопствена важност. (Анастасовски, А. 1989: 18)<sup>3</sup>.

Спортот претставува натпреварување помеѓу двајца поединци и групи е од несомнено индивидуално и општествено значење без оглед дали се работи за првенствени или пак пријателски натпревари. Спортот допринесува за тоа актерите во него да ја јакнат физичката и психичката кондиција и способност од една страна, а од друга, пак допринесува во тоа да на публиката и поширокиот аудиторниум им овозможи забава, задоволство, релаксација и во крајна консеквенција ја зголемува и одбарамбената моќ на граѓаните во државата.

Спортот своите почетоци ги јавува во моментот кога човековата свест била на такво ниво што се јавила потреба кај поединецот да ја докажува својата надмоќ во знаење, умеење, вештини и физичката супериорност над другите. Современиот

## Ленче Алексовска Величковска

свет е незамислив без постоење на спортот како еден вид човекова надградба. Спортот е својствен за човековиот род како свесно и волево битие, а во останатиот животински свет постои само борба за опстанок, борба до истребување, кои се пандан на војните кај луѓето.

Резултатите во спортот а особено оние позитивните (победите), на поединци, групи, нации или пак држави им ностат често пати големи профити или бенефиции гледано од духовен или пак материјален аспект.

## Татјана Стојаноска Иванова

<sup>3</sup> Анастасовски, А. (1998). Општествени основи на спортот, Скопје: ФФК, Група Форум Куманово, стр.18.

## ЛИТЕРАТУРА

Анастасовски, А. (1987). Социолошка структура спортских приредба, Приштина: "Елан", 17/21-28.

Анастасовски, А. (1988). *Основи на социологија на физичката култура*, Куманово: "Просвета".

Анастасовски, А. (1989). *Социологија на спортот*, Скопје: Универзитет "Кирил и Методиј".

Анастасовски, А. (1989). *Социологија на физичка култура*, Скопје: Народна и Универзитетска библиотека "Климент Охридски".

Анастасовски, А. (1994). *Истражување во социологија на физичката култура и физичкото воститание*, Скопје: Факултет за физичка култура.

Анастасовски, А. (1994). *Теорија и методика на физичкото воститание и спортот*, Скопје: Народна и Универзитетска библиотека "Св. Кирил и Методиј".

Анастасовски, А. (1995). *Социологија на спортот*, Куманово: "Графопринт".

Анастасовски, А. (1998). *Општествени основи на спортот*, Скопје: Ф.Ф.К. "Група Форум".

Анастасовски, И., Никовски, Г., Стојчевски, С. (1998). Спортске приредбе у функции развоја рекреације и туризма, Ниш: *ФИС -Комунакације*.

Анастасовски, А., Анастасовски, И. (2001). *Насилство, спорт и култура*, Скопје: Универзитетска печатница "Кирил и Методиј".

Анастасовски, И. (2003). *Спортски начин на живеење*, Куманово: "Графос".

Анастасовски, И., Нанев, Л., Климпер, И. (2009). *Превенција и репресија на насилство на фудбалските стадиони*, Скопје: Фудбалска федерација на Македонија, Флексограф.

Анастасовски, И., Стојаноска Т. (2010). *Насилство, агресија и спорт*, Скопје: ФФК, Флексограф, стр. 151-160.

Анастасовски, И., Алексовска, В.Л. (2011). Вредностите и границите на спортот базирани на социјални интервенции во пост-конфликтни општества, Дојран: *Стручно-научна дебата*, ФУСМ, стр...



Анастасовски, И. (2010). *Спортот (фудбал) како социјална одговорност (Good news doesn't sell)*, Скопје: Фудбалмагазин, официјална месечна публикација на ФФМ, бр.20 Март, стр. 18-19.

Anastasovski, I. (2011). "Social characteristics of the fans with risk factors for deviant behaviour at sports events in the Republic of Macedonia" Palermo: 1-st International Conference Science and Football, str. 48

Anastasovski, I. (2011). "Nacionalizam i rasizam u Makedonskom (sportu) fudbalu", *Balkanska konferencija "Strong Together-Football Unite"*, Beograd: Intercultural dialogue and multicultural fun work in the Balkan,

Анастасовски, И., Нанев, Л. (2011). *Спорт и право*, Скопје: ФФК, Флексограф

Анастасовски, И. Нанев, Л., Казими, А., Моморовски, П. Павлов, Ѓ. (2012). *Спорт како фактор за толеранција, заедништво и почитување*, Скопје, ГИ ГЛОБАЛ, Арт&Арт Студио.

Анастасовски, И. (2011). *Moralno rezonovanje u sportu*, Savremenisport.com.  
[http://www.savremenisport.com/Osnove\\_Moralno\\_rezonovanje\\_u\\_sportu.html](http://www.savremenisport.com/Osnove_Moralno_rezonovanje_u_sportu.html)

Анастасовски, И. (2011). *Masovni sport*, Savremenisport.com  
[http://www.savremenisport.com/Osnove\\_Masovni\\_sport.html](http://www.savremenisport.com/Osnove_Masovni_sport.html)

Анастасовски, И. (2012). *Zastupjenost žena u sportu*, Savremenisport.com.  
<http://www.savremenisport.com/osnove-zastupljenost-zena-u-sportu.html>

Anastasovski, I., Ivanova, S.T., Qazimi, A. (2013): Sport as a substitute for diplomatic activities, Skopje: *International Journal of Scientific Issues in physical education, sport and health*, 1\2013, PESH Vol.2 No.1 pp.1-111 Skopje, 2013.

Алексовска, В. Л.: Анксиозноста и невротизмот кај личноста на спортистите од различни спортски дисциплини во зависност од нивната возраст(средна и доцна адолесценција и период на зрелост). Спорт и физичко образование на младите. Физичка култура. Скопје, 2008.

Алексовска, В.Л., Петров Јб, Наумовски М.: Разлики при променливите за оценка на психологическата структура меѓу спортисти и неспортисти од период

зрелост Р.М. Международна научна конференција "Кинезиологија" 2007. Р. Бугарија, Велико Трново 2007.

Алексовска, В.Л.: Разлики во интелектуалните способности кај личноста на спортистите од различни спортски дисциплини во зависност од нивната возраст во Р.М. Физичка култура бр.1, Скопје, 2010.

Алексовска, В.Л., Тушак М.: Агресивноста и анксиозноста кај личноста на спортистите од различни спортски дисциплини во зависност од нивната возраст во Р. Македонија. Физичка култура бр. 1, Скопје, 2010.

Алексовска, В. Л.: Разлики во некои изворни црти на личноста помеѓу спортисти од различни спортски дисциплини во Р. Македонија. Физичка култура бр.1, Скопје, 2010.

Алексовска, В.Л., Милојевиќ А.: Дискриминативна анализа на варијаблите за проценка на психолошката структура на личноста помеѓу спортисти и неспортисти од возрасниот период на доцна адолесценција во Р. Македонија. Физичка култура бр.1, Скопје, 2010.

Алексовска, В.Л., Петров Љ.: Разлики в нивото на некои интелектуални способности меѓу спортисти од колективни и индивидуални спортови, Международна научна конференција "Кинезиологија" 2010. Р. Бугарија, Велико Трново

Baron and Byrne, (1987). *Social psychology*, Boston: Allyn and bacon inc. str. 260-285, 294-326.

Brehm, S. S., Kassin, S. M. (1993). *Social psychology*, Boston: Houghton Mifflin Company, str. 295-343; 345-392.

Bodin D. and Heas S., *Introduction a la sociologie des sports*, Chiron, Paris, 2002

Bourdieu P., *La domination masculine*, Seuil, Paris, 1998

Bourdieu P., "La domination masculine", in Actes de la Recherche en Sciences Sociales, No. 84, pp. 3-31, 1990 Bozou, J. (2010). *Peace through sport: when the myth becomes reality*, Strategic Issues, Paris: Armanda Colin/IRIS.

Bjelajac, S. (2005). *Učenci i sport. // Školski vjesnik*. 54, 1-2 : 73-85

Bjelajac, S. (2006). Sport i društvo, Split: Fakultet prirodoslovno-matematičkih znanosti i kineziologije Sveučilišta u Splitu, str. 3-10, 49-55, 67-68.

Guilbertl, S. (2004). SPORT AND VIOLENCE: A Typological Analysis, International-review-for-the-sociology-of-sport-(London) 39(1), Mar 2004, 45-55;106;108.

Dossal, A. (2006). *Sports as a Means to Support Local Economic Development*. Geneva: Office for Sports for Development and Peace.

Citirano u Le Nouvel Observateur. Des Deserts S. (2001: 14), *Le retour des peres*, br. 1914, Jul. Defrance, J. (1997). *Sociologie du sport*, Paris: Edition la Découverte.

Evans, R. (1988). *Graditelj psihologije*, Beograd: Nolit.

Zvonimirović, M. (1976). *Socijalna psihologija*, Zagreb: Školska knjiga, str. 294-304, glava 14/196-213, 355-361, 588-603.

Ilić, M. (1974). *Sociologija culture*, Zagreb.

Керамитчиев, Д. (1999), *Психологија во физичкото образование и спорт*, Скопје: "Македонска Искра", стр. 20-23, 378-388.

Керамитчиев, Д. (2006). *Психологија на врвниот спорт*, Скопје: "Македонска Искра".

Кепеска, Ј. (1998). Актуелни социолошки гледања за спортот и физичката култура во светот, *Стисание за научни и стручни прашања од физичката култура*, Скопје: број 1-2, стр. 95-96.

Кепеска, Ј. (2000). *Тема од социологијата на спорт*, Скопје: "Дата-Понс", стр. 62-65, 144-166.

Kokovic, D. (1990). *Doba nasilja i sporta*, Novi Sad: "Sport's World".

Kostadinović, S. (2004). *Pravo i sport*, Beograd: Fakultet za menadžment u sportu «Braća Karić».

Куљинџић, Р., Коковић, Д. (2009). *Друштво и спорт*. Нови Сад:

OLDCommerce. M42 = 5

Manjan, Ž. (1982). *Sport kako način kulture*, Zagreb.

Marjanović, R. (1984). *O nekim predhodnim pitanjima za govorenje o sportu uopšte i njegovoj društvenoj funkciji posebno*. Pogledi, 3.

Magnane, G.: "Sociologie du sports", Paris 1964.

Mihajlović, S. (1987). *Sport i društvo*, Gledišta, 5-6.



Официјална веб страна на Советот на Европа

<http://www.coe.int/>, прочитано на 19.01.2009.

Прилози кон историјата на спортот во Македонија, (1994). Друштво за историја на физичкото воспитание и спортот, УДК 796/799 год. Скопје: "Напредок", 6, бр. С. 1-72.

Рајнер, М. (1979). *Социјална психологија и спорт*, Москва: Фискултура и спорт.

Rot, N. (1972). *Osnovi socijalne psihologije*, Univerzitet u Beogradu, Beograd: Zavod za udzbenike i nastavna sredstva.

Simonović, Lj. (1995). *Sport, kapitalizam, destrukcija*, Beograd, "Lorka" Sociloski leksikon, (1982). Beograd: Iskra, Savremena administracija.

Rot, N. (1972). *Osnovi socijalne psihologije*, Univerzitet u Beogradu, Beograd: Zavod za udzbenike i nastavna sredstva.

Rot, N. (1980). *Психологија*, Просветно дело, Скопје: стр. 242

Rot, N. (1981). *Opšta psihologija*, Univerzitet u Beogradu, Beograd: Zavod za udzbenike i nastavna sredstav, str. 204-208, 265-272.

Rot, N. (1968). *Socijalna psihologija*, Beograd: Nolit.

Sajmon, L.R. (2006). *Fer-Play Etika i sport*, Beograd: Javno pretprijatie "Služben glasnik".

Simonović, Lj. (1995). *Sport, kapitalizam, destrukcija*, Beograd, "Lorka"

Sociloski leksikon, (1982). Beograd: Iskra, Savremena administracija.

Стојановски, Н. (1993). Социолошките аспекти на агресивноста на спортските терени, *Зборник на материјали од одржана требина на 9-10 декември*, Битола: Матична и универзитетска библиотека "Климент Охридски", стр. 54-62.

Стојаноска, Т. (2010). Придонесот на спортот за развивање на интеркултурен дијалог, Скопје: *Фудбалмагазин, Официјална месечна публикација на ФФМ*, стр. 32-34.

Стојчевски, С. (1993). Тивкото политичко насилство-услов за појава на агресивност во спортот, *Зборник на материјали од одржана требина на 9-10 декември*, Битола: Матична и универзитетска библиотека "Климент Охридски", стр. 163-167

Habdige, D. (1980). *Subculture: The Meaning of Style*, London: str.11.

Harnimašer, R. i Apel, I. *Huligan i wegov svjetonazor u okviru nogometnog vandalizma*, Izbor, 2/1989

Hofman, K. (1991). *Sport i policija*, Izbor, 2/1991

Hrnjica, S. (1977). *Opšta psihologija sa psihologijom ličnosti*, Beograd: Naučna knjiga,

Huizinga, J. (1970). *Homo ludens*, Zagreb: Matica Hrvatska.

Penn, R. and Dolby, P. (2002). *Sport and Local Economic Development*. England: Lancaster University.

Štakić, Đ. (1988). *Ogledi iz Sociologija fizičke culture*, Beograd: "Tipoplast",

Štakić, Đ. (1996). *Sociologija fizičke culture*, Beograd: Zavod za grafičku tehniku.

Štakić, Đ. (2000). *Sociologija sporta*, Beograd: Univerzitet u Beogradu.

Wikipedia - Women in sports